SERDAR MIJAJLO BOŠKOVIĆ

JEDAN OD NAJUGLEDNIJIH CRNOGORACA SVOGA VREMENA

Dopisao "Primjere čojstva i junaštva"

Zadnje decenije 18. i prve 19 vijeka, kao što se zna, bile su preloman period istorije crnogorske države. Bilo je to vrijeme blistavih oslobodilačkih pobjeda u Martinićima i na Krusima 1796, vrijeme formalnog ujedinjenja Crnogorskih brda sa katunskom Crnom Gorom, stvaranja prvih centralnih državnih organa, donošenje prvog crnogorskog Zakona i Stege... Riječju - vrijeme snažne emancipacije države Crne Gore i uspostavljanja novih odnosa među dotad često zavađenim plemenima i bratstvima, vrijeme velikih promjena u životu ljudi, vrijeme u kojem je Crnu Goru zapljusnuo talas tekovina civilizovanih država...

Riječju to vrijeme za crnogorsku državu je bio "hod po mukama", od ogromnog značaja za njenu budućnost, tvrdi za "Pobjedu nedjeljom" Momčilo Šaletić, publicista iz Danilovgrada. Crna Gora toga vremena, kaže on, imala je istorijsku sreću što je na njenom čelu bila izuzetna ličnost, mudrac ogromnog znanja, čovjek koji je razumio zahtjeve vremena, duhovnik nemjerljivog autoriteta - vladika Petar I. Dalekovidi državnik a suzdržan čovjek, čovjek raskošnog duha i mudrosti, skroman, a jednostavan, očinski blag i plemenit, a odlučan i hrabar, imao je snažan oslonac u narodu. Jedan od ljudi koji su ga dobro razumjeli, njegov pouzdan i vjeran saradnik na jačanju i uređenju crnogorske države u Bjelopavlićima je bio Mijajlo Vukašinov Bošković, serdar i senator jedna od najuglednijih ličnosti Crne Gore svoga vremena. Čovjek koji je svojim životom i djelom "dopisao" znamenite "Primjere čojstva i junaštva".

Rođen je daleke 1758. ističe Momčilo Šaletić. Bio je samo deset godina mlađi od Petra I, a tokom relativno dugog života postao je njegov nerazdvojni saborac. Čim je stasao za sablju, počeo se isticati hrabrošću, odlučnošću i oštrinom duha. To je naročito došlo do izražaja u brojnim borbama sa Turcima. U velikoj bici na Martinićima 11. juna 1796. Mijajlo Bošković je kao već zreo ratnik (imao je 38 godina) komandovao jednim dijelom crnogorskih snaga. Zbog svega toga u Bjelopavlićima je uživao ogroman ugled. To ga je "preporučilo" za najviše položaje kako u plemenu, tako i u Crnoj Gori. Zato je bilo normalno što ga je Petar I 23. maja 1799. imenovao za serdara. Time je Mijajlo Bošković postao prvi serdar iz "Bjelopavlića i svijeh Brda", kako se kasnije potpisivao. Bio je toliko omiljen u narodu da se i dan danas u Bjelopavlićima može čuti - za njega je uvijek bilo rezervisano čelno mjesto. Nekoliko mjeseci prije imenovanja u oktobru 1798. ističe Šaletić, kada je na Opštem zboru u Manastiru Stanjevići ustanovljeno "Praviteljstvo suda crnogorskog i brdskog" i izabrano 50 "činonačalnikova", opet je među prvima na spisku bio Mijajlo Bošković iz Bjelopavlića. Godinu dana kasnije, poslije prvih iskustava u radu sudija, serdar Mijajlo je među prvima potpisao zakletvu "da svaki ima suditi po zakonu..." Kada su 1804. godine iz Rusije upućene grube intrige i prijetnje na račun Petra I, jedan broj glavara je ruskom imperatoru, Svetom

Sinodu ruske Crkve i Kolegiju inostranih poslova, poslao oštar odgovor kojim su u ime cijelog naroda stali u odbrani svoga vladike i vladara. I serdar Mijajlo Bošković je bio jedan od potpisnika ovoga akta, tvrdi Šaletić.

Sve u svemu, Petar I je, kao što se vidi, imao ogromno povjerenje u serdarda Mijajla Boškovića. Njemu se zbog toga povjeravaju i obaveze koje samo Vladika mogao izvršiti. Jedna od takvih je i - sudija među Njegušima, nekoliko nedjelja daleke 1826. Iste godine, podsjeća Šaletić, zajedno sa popom Jovanom Kneževićem iz Martinića, putovao je kroz turske teritorije da bi Vladiku obavještavao o toku grčkog ustanka protiv Turaka. Vladika je svom serdaru vjerovao čitavog života, pa je Mijajlo Bošković u oktobru 1830, stajao uz njegovu smrtnu postelju dok je diktirao testament. Tada je serdar imao 72. godine. Prilikom izbora mladog Rada Tomova na čelu crnogorske crkve i države sačinjena je posebna pismena odluka koju su potpisali mnogi probrani prvaci i sveštenici onoga vremena. Među njima je, naravno, opet bio Mijajlo Bošković. Dvije godine kasnije, kada je Njegoš ustanovio Praviteljstvujući Senat od 16 senatora - među njima su iz Bjelopavlića bili pop Jovan Martinić (Knežević) i serdar Mijajlo Bošković...

I tako do kraja života. Posvećen visokim dužnostima i značajnim poslovima u Crnoj Gori, dostojanstven i ugledan, bez ostatka u službi svoje zemlje i svoga naroda, Mijajlo Bošković je umro 1840. u 82. godini života, ističe naš sagovornik Momčilo Šaletić, na kraju.

Zašto je zaboravljen?

Mijajlo Bošković, jedan od najuglednijih Crnogoraca svoga vremena je neopravdano zaboravljen, smatra Momčilo Šaletić. Doduše, njegov skromni grob u obliku jednostavnog sarkofaga uz sami sjeverni zid crkve Sv. Ćekle u Danilovgradu i bronzana bista na malom postamentu - podsjećaju na ovog velikana. To važi i za riječi zapisane na grobu: "Za vrijeme njegove uprave Bjelopavlići se prisajediniše Crnoj Gori..." i mnoge druge pisane tragove.

Mnogi, međutim, smatraju da je ovo nedovoljno. Jedan od njih je i Momčilo Šaletić, koji kaže da je ovo istovremeno i opomena generacijama Bjelopavlića nakon njega - da su ovog velikana neopravdano predali zaboravu.

Prvi među ravnima

Lični kvaliteti, čestitost i mudrost koje je serdar Mijajlo Bošković posjedovao, učinili su da on praktično do kraja života bude u samom vrhu ljudi od najvećeg povjerenja u Crnoj Gori, kaže Šaletić. U pokušaju da se donese plan državnih reformi u Crnoj Gori 1805 osim vladike i ruskog predstavnika Andrejeviča, bili su angažovani - guvernadur Vuko Radonjić, serdar Mijajlo Bošković, serdar Đoko Martinović, serdar Ilija Plamenac, serdar Nikola Đurašković i vojvoda Stano Uskoković, podsjeća Šaletić. Očigledno, dakle, da je Mijajlo Bošković uvijek imao prvijenstvo među sebi ravnima. Treba reći i to da je bio vatreni pobornik rata sa Napoleonom i učesnik toga vojevanja, naglašava još Šaletić.

Imenovanje za serdara

Vladika Petar I je 23. maja 1799. godine Mijajla Boškovića imenovao za serdara.

"Petar, božjom milošću pravoslavnoga istočnoga ispovijedanja smireni mitropolit crnogorski i vitez ruskoga imperatorskoga ordena svetoga i velikoga kneza Aleksandra Nevskog. Svakome ko o tome treba da zna neka je poznato da je iz prvih blagorodnih familija Bjelopavlićke nahije Mijajlo, sin Vukašinov, Bošković, kako za njegovo časno vladanje u životu i usrdni trud na korist otadžbine, tako i za pokazane hrabre i otmene njegove usluge u svim borbama protiv zajedničkih neprijatelja naših Turaka, proizveden na Opšten zboru, za serdara u pomenutoj Bjelopavlićkoj nahiji, to jest za prvog činovnika među onim narodom, radi čega mu je dato ovo pisanje sa sobstvenoručnim potpisom našim i sa pečatom grba našega.
U Cetinju, ljeta gospodnjeg 1799. goda, maja 23. dana, Petar Petrović".

Između istorije i legendi

Momčilo Šaletić, publicista iz Danilovgrada se već godinama bavi proučavanjem istorije i prošlosti Bjelopavlića. Dosad je pored brojnih radova i novinskih tekstova objavio tri veoma zapažene slike iz daleke prošlosti rodnog kraja: - "Bjelopavlići između istorije i legendi", "Ždrebaonik" i "Ubiše knjaza". Opšta karakteristika svih njegovih radova, kažu istoričari, je u tome što nastoji da na pristupačan i uvjerljiv način objasni legende i otkloni mistifikacije i zablude koje još uvijek u velikoj mjeri opterećuju našu svijest o sopstvenoj prošlosti. Bilo da piše o bici na Martinićima, 1796, o počecima osnovne škole u Ždrebaniku, ili u atentatu na knjaza Danila u Kotoru i okolnostima koje su do njega dovele... Inače, izdavači njegovih knjiga su bili - Matica crnogorska i Istorijski institut Crne Gore.

"Pobjeda", Društvo - Nedjelja, 16. april 2006. godine